

Ole Gunnar Austvik, Høgskolen i Lillehammer:

<http://www.kaldor.no/energy>

e-mail: ole.gunnar.austvik@kaldor.no

Dagens Næringsliv lørdag 5. desember 1999:

Norges innvirkning på oljeprisen

OPEC klarer tilsynelatende ikke å gjøre nok for å stabilisere og heve oljeprisen. Kan Norge gjøre mer enn vår reduksjon på 100.000 fat fra tidligere i år?

Produksjonsreguleringene som er avtalt i løpet av 1998 omfatter 2,6 millioner fat per dag (mf/d) fra OPEC land og 0,490 mf/d fra land utenom organisasjonen, til sammen 3,090 millioner fat. For OPEC-landene utgjør dette i gjennomsnitt 12 prosent av deres eksport i februar i år. På den annen side har Irak økt sin eksport med 1,3 mf/d i løpet av året. Land utenom OPEC har redusert eksporten med i gjennomsnitt 5 prosent, Norge med 3 prosent.

Alle oljeeksporterende land taper på prisfallet. Selv om det er ille for norsk økonomi er det imidlertid verre for de fleste andre oljeland. Mange av disse kan klassifiseres som utviklingsland og har stor utenlandsgjeld. At verdens nest største eksportør og et av verdens rikeste land bidrar kun med 3 prosent må kunne antas å virke demotiverende for at de andre produsentlandene skal redusere sin produksjon. Vi kan fortsatt oppfattes i stor grad å være gratispassasjer på de andres landenes tiltak.

Land	Nettoeksport Februar '98	Produksjonskutt pr. des '98	
		totalt	%
Saudi Arabia	7,6	0,725	-10%
Venezuela	2,9	0,425	-15%
Iran	2,4	0,305	-13%
Arabiske Emirater	2,1	0,225	-11%
Kuwait	2,0	0,225	-11%
Nigeria	1,9	0,225	-12%
Libya	1,3	0,130	-10%
Indonesia	0,5	0,100	-20%
Algerie	0,7	0,080	-11%
Qatar	0,7	0,060	- 9%
<i>OPEC</i>	<i>22,1</i>	<i>2,600</i>	<i>-12%</i>
Mexico	1,2	0,200	-17%
Norge	3,0	0,100	- 3%
Russland	3,3 [†]	0,100	- 3%
Oman	0,9	0,050	- 6%
Yemen	0,3	0,020	- 7%
Egypt	0,4	0,020	- 5%
<i>ikke-OPEC</i>	<i>9,1</i>	<i>0,490</i>	<i>- 5%</i>
<i>Totalt</i>	<i>31,1</i>	<i>3090</i>	<i>10%</i>
-Irak	0,6	-1300**	+216%

[†]Medregnet eksport til tidligere sovjetrepublikker.

**Økning grunnet FN resolusjon 1153.

Kilde: US Department of Energy 1998

Det er flere faktorer som i dag kan peke i retning av at en mer aktiv norsk deltakelse i tilbudsregulering i oljemarkedet totalt sett kan være mulig og riktig.

- Norges andel på 8 prosent av verdenshandelen gjør oss til verdens nest største oljeeksportør, bare forbigått av Saudi Arabia. I handelssammenheng er vi altså relativt sett mer betydningsfulle enn det vår andel av verdensproduksjonen på rundt 4 prosent skulle tilsi.
- OPEC-landene er mindre viktig for tilbudssiden enn før. Ikke-medlemsland som Mexico, Norge, Russland må med for at effektive produksjonsreguleringer skal kunne foretas.

- c) Norsk oljeproduksjon flater ut etter en periode med sterk vekst. Produksjonsbegrensninger i dag vil ha færre reelle begrensende konsekvenser for norsk produksjonsutvikling som de ville hatt for 10 år siden.
- d) Avgiftene på oljeprodukter i forbruksland har økt og øker fortsatt mye. Avgiftsinntektene til forbruksland er nå langt høyere enn skatteinntektene til produksjonsland. EU-land tar i dag 40-50 \$/fat i netto avgiftsinntekter pr fat Nordsjøolje, mens produsentene får 10-15 \$/fat brutto. Den norske stats netto skatte- og avgiftsinntekter er i sin tur så bare en andel av dette. Når prisene faller er det lettest å innføre nye avgifter, slik som nå. Forbruksavgiftene bidrar til å presse råoljeprisen ned.
- e) Produksjonsreguleringer i svake markedssituasjoner gir oss relativt stor utenrikspolitisk handlefrihet. Norsk støtte for å stabilisere oljeprisen i slike situasjoner ivaretar dels også konsumentlands interesser i markedsstabilisering og forutsigbarhet. For lave priser vil føre til reduserte investeringer utenom Midt-Østen og øke forbrukslands avhengighet av dette konfliktfylte området på sikt, slik IEA også har uttrykt bekymring for nå. Bli prisen en annen gang svært høy vil Norge tilsvarende ha interesse av å bidra til å dempe den.

Eventuelle norske produksjonsreguleringer vil imidlertid som oftest ha små muligheter til i seg selv å kunne påvirke prisnivået. Ensidige reduksjoner vil kunne føre til en kvantumsøkning og dermed økte inntekter for ett eller flere *andre* oljeproduserende land. Om en norsk produksjonsreduksjon får innvirkning på prisene avhenger dermed først og fremst av hvilke reaksjoner det avstedkommer blant andre oljeeksportører og i markedets oppfatning av tiltaket. De forutsetter således et samarbeide med andre oljeprodusenter.

Eventuelle produksjonsbegrensninger må da søkes innrettet slik at de får maksimal begrensende effekt overfor andre lands produksjon, overfor avgiftspolitikken i forbrukslandene såvel som i markedets oppfattelse av tiltaket. Tiltakene må kunne oppheves dersom andre ikke følger en overenskomst, eventuelt gjøres betinget av at andre land reelt kutter sin produksjon først.

Dersom vi skulle foreta oss noe mer enn vi har gjort for å påvirke oljeprisen vil det også kunne være av betydning *hvordan* en norsk produksjonsbegrensning iverksettes. Dersom norske tiltak kommer som reaksjon på andre lands utspill (sist Saudi Arabia, Venezuela og Mexico), vil vi måtte godta, avvise eller finne en mellomløsning på kravene. Ved å vise mer initiativ kan norske tiltak tenkes å virke klarere og sterkere både overfor andre oljeproduserende land, EU og IEA og deres medlemsland og markedet.

De lave prisene i dag og følgene det har for valutakurs, renteutvikling og formuesoppbygging viser at internasjonal oljepolitikk er del av våre utenrikspolitiske interesser og må håndteres aktivt deretter. Her utgjør selv små marginer betydelige beløp. 1 \$/fats prisendring over et år betyr Norge 7-8 milliarder kroner i endrede eksportinntekter.

Land	Nettoeksport Februar '98	Produksjonskutt pr. des '98	
		totalt	%
Saudi Arabia	7,6	0,725	-10%
Venezuela	2,9	0,425	-15%
Iran	2,4	0,305	-13%
Arabiske Emirater	2,1	0,225	-11%
Kuwait	2,0	0,225	-11%
Nigeria	1,9	0,225	-12%
Libya	1,3	0,130	-10%
Indonesia	0,5	0,100	-20%
Algerie	0,7	0,080	-11%
Qatar	0,7	0,060	- 9%
<i>OPEC</i>	<i>22,1</i>	<i>2,600</i>	<i>-12%</i>
Mexico	1,2	0,200	-17%
Norge	3,0	0,100	- 3%
Russland	3,3*	0,100	- 3%
Oman	0,9	0,050	- 6%
Yemen	0,3	0,020	- 7%
Egypt	0,4	0,020	- 5%
<i>ikke-OPEC</i>	<i>9,1</i>	<i>0,490</i>	<i>- 5%</i>
<i>Totalt</i>	<i>31,1</i>	<i>3,090</i>	<i>10%</i>
<i>-Irak</i>	<i>0,6</i>	<i>-1,300**</i>	<i>+216%</i>

*Medregnet eksport til tidligere sovjetrepublikker. **Økning grunnet FN resolusjon 1153. Avrundinger gjør at ikke alle tall summeres opp lik total. Kilde: US Department of Energy 1998.

Land	Produksjon	Netto-eksport	Produksjonskutt			% av eksport	
			april	juli	totalt		
Saudi Arabia	8,8	7,6	300	425	725	10%	
Venezuela	3,4	2,9	200	325	425	15%	
Iran	3,6	2,4	140	165	305	13%	
Arabiske Emirater	2,4	2,1	125	100	225	11%	
Kuwait	2,2	2,0	125	100	225	11%	
Nigeria	2,2	1,9	125	100	225	12%	
Libya	1,5	1,3	80	50	130	10%	
Indonesia	1,3	0,5	70	30	100	20%	
Algerie	0,9	0,7	50	30	80	11%	
Qatar	0,7	0,7	0	30	60	9%	
OPEC	26,8	22,1	1245	1355	2600	12%	
-Irak	1,2	2,0			-1300		
Mexico	3,1	1,2		100	100	200	17%
Norge	3,2	3,0		100	-	100	3%
Russland	6,0	3,3*		-	100	100	3%
Oman	0,9	0,9		30	20	50	6%
Yemen	0,4	0,3		20	-	20	7%
Egypt	0,9	0,4		-	20	20	5%
ikke-OPEC	14,6	9,1		250	240	490	5%
Total	41,4	31,1		1495	1595	3090	10%

* medregnet eksport til FSU Kilde: US Department of Energy 1998.